

Motion till riksdagen 2018/19:2059

av Jan Björklund m.fl. (L)

Liberal infrastruktur för en hållbar framtid

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om de transportpolitiska utgångspunkterna och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om järnväg och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vägar och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en attraktiv kollektivtrafik och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om flyg och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om sjöfart och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om cykling och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om samverkande transportslag och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en hållbar transportsektor och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Välfungerande kommunikationer och modern infrastruktur är grundläggande förutsättningar för individens frihet, ett blomstrande näringsliv och en öppen marknad. Människor transporterar sig mellan skola, jobbet och hemmet. Flödet av varor och tjänster skapar hållbar tillväxt för Sverige och handeln med andra länder stärker Sveriges position i den globala ekonomin. Transportsystemet är på så sätt en grundbult för landets utveckling framåt, därför är det viktigt att infrastrukturinvesteringar analyseras långsiktigt och ur ett helhetsperspektiv.

Transportsektorn bär ett stort ansvar i arbetet mot våra ambitiösa miljömål mot en fossilfri fordonsflotta. Bilarna står fortfarande för en mycket stor del av utsläppen av växthusgaser även om vi i dag ser en förbättring jämfört med för tio år sedan. Men omställningen går inte tillräckligt snabbt. Bilåkandet måste minska och fler bilar måste bli klimatsmarta. Liberal miljö- och klimatpolitik utgår från försiktighetsprincipen och att förorenaren ska betala.

Det är allvarligt att den rödgröna regeringen har visat en stor saktfärdighet i sitt arbete med att ta fram och besluta om den nationella planen för 2018–2029. Det har inneburit en demokratisk svaghet och medfört en bristande transparens. Den nationella planen saknar aktuella kostnadsberäkningar. Särskilt allvarligt är det att regeringen saknar både tidsplan och finansiering för utbyggnaden av den höghastighetsjärnväg man planerar för. Liberalerna anser att det är särskilt allvarligt att regeringen aktivt valt att prioritera ned underhållet av Sveriges vägnät som utgör själva ryggraden i vårt transportsystem.

Liberalernas transportpolitiska utgångspunkter

Transportsektorn står för en tredjedel av de totala svenska växthusgasutsläppen, den största delen från vägtrafik. Den svenska fordonsflottan måste därför bli mer hållbar och utsläppen från sektorn minska. För att minska miljöpåverkan men behålla mobilitet måste transporterna bli effektivare och såväl användningen av biodrivmedel som forskning och introduktion av ny teknik öka. Sverige är EU:s till ytan tredje största land och det land som har längst avstånd mellan landsändarna. För att bibehålla och fortsätta utveckla ett konkurrenskraftigt Sverige krävs en fungerande infrastruktur. Det är viktigt för att företag ska kunna frakta sina varor, för att människor enkelt ska kunna resa till och från och inom Sverige och för att det enkelt ska gå att pendla till arbetet.

En fungerande infrastruktur är hela Sveriges blodomlopp som binder samman landet. Därför är det avgörande att vi vårdar den infrastruktur vi har samtidigt som nya satsningar görs för att stärka transportsystemet.

I arbetet för att nå en hållbar utveckling av vårt samhälle spelar infrastruktur en viktig roll. Genom att satsa på klimatsmarta lösningar kan vi utveckla Sverige och behålla vår konkurrenskraft på ett hållbart sätt. Liberalerna tror inte på att ställa olika transportslag mot varandra; vi behöver både flyg, järnväg, väg, sjöfart och inte minst i våra städer även cykel för att människor ska kunna arbetspendla och resa, för att företag ska kunna ta emot och skicka sina varor och för att sammanlänka hela Sverige. Dessa transporter sker ofta i samverkan mellan olika transportslag.

Järnvägsunderhållet måste prioriteras

Sverige har i förhållande till sin befolkning ett av Europas största järnvägsnät, vilket innebär att enbart vidmakthållande av systemets funktion är mycket resurskrävande. Alliansregeringen 2006–2014 gjorde en historisk satsning och fördubblade anslagen till drift och underhåll till järnvägen. Oavsett var i Sverige man bor ska man kunna lita på att tågen kommer och går i tid. Kaoset på järnvägen och de många tågförseningarna är ett hårt slag mot alla som är beroende av tåget till arbetet och för att få ihop livspusslet. I maj 2018 var fyra av tio långdistanståg försenade enligt Trafikverket, och i ett europeiskt perspektiv ligger Sverige i bottenkiktet när det gäller punktlighet.

Behoven av investeringar och underhåll av järnvägen är stora. Ett robust och punktligt järnvägssystem är en förutsättning för att fler ska välja tåget. Det är viktigt att resenärerna kan lita på att tåget kommer fram i tid och kan använda restiden effektivt. För att uppnå högre punktlighet behöver flaskhalsar som stoppar upp trafiken byggas bort. Lågtrafikerade banor kan öka tillgängligheten och bör i vissa fall prioriteras i högre utsträckning. Liberalerna anser att konkurrens inom järnvägssektorn är bra. Forskning från bl.a. VTI (statens väg- och transportinstitut) har visat att järnvägsmarknaden påverkats positivt av avregleringen och att konkurrens har bidragit till effektiviseringar och innovationer på såväl operatörssidan som underhållssidan. Det är viktigt att Sveriges befintliga järnvägar underhålls. Nya satsningar får inte påverka det långsiktiga underhållet negativt.

Det behövs ett robust, tryggt och säkert järnvägssystem. Men det är inte bara stora satsningar på underhåll som krävs utan även att de medel som avsätts används på ett ändamålsenligt och effektivt sätt. Det är viktigt att ansvarigt verk systematiskt arbetar med uppföljning och att förbättra sin roll.

Inget återförstatligande av järnvägsunderhållet

De rödgröna har varit pådrivande i att staten ska ta det samlade ansvaret för kontroll och utförande av underhållet på de svenska järnvägarna. Enligt en studie från Statens väg- och transportforskningsinstitut från 2014 har konkurrensutsättningen genom upphandling lett till sänkta kostnader för skattebetalarna med 12 procent. Järnvägen har ett flertal organisatoriska brister, men att flera aktörer är med och bidrar till utveckling och innovation är inte problemet. Trafikverket behöver få bättre kunskap om hur man gör goda upphandlingar för att kunna säkerställa mesta och bästa möjliga underhåll per investerad skattekrona. Liberalerna anser att ett återförstatligande är fel väg att gå.

Tillåt längre och tyngre godståg

Att införa längre och tyngre godståg är ett sätt att öka kapaciteten i järnvägssystemet. I delar av Europa, t.ex. Danmark, tillåts tåg på upp till 835 meter. För att möjliggöra för längre godståg behövs en del små investeringar i bl.a. mötesstationer och förbispår som är tillräckligt långa. Genom små åtgärder kan kapaciteten ökas på landets järnvägar på ett kostnadseffektivt sätt.

Bygg inte höghastighetsbanan för snabbtåg

Liberalerna har sagt nej till regeringens satsning på höghastighetsbanor. Skälet är att kalkylerna har en prognos på flera hundra miljarder kronor. Till detta tillkommer kostnader för kompletterande infrastruktur. Den finmaskiga infrastrukturen för att knyta an till snabbspåren finns inte medräknad. Regeringen har dessutom angett att anslagsfinansiering ska råda och användas för utbyggnaden i den takt ekonomin tillåter. Det saknas därmed långsiktig finansiering för höghastighetsbanorna. Avsaknaden av finansiering leder till att tillgängliga medel för underhåll av befintlig järnväg kommer att prioriteras bort.

Rusta och bygg ut det befintliga vägnätet

Den rödgröna regeringen 2014–2018 nedprioriterade vägarna genom att minska vägunderhållet. Det har varit kraftiga nedskärningar som får konsekvenser i samtliga regioner, vilket Trafikverket har bekräftat. De delar som främst påverkas är det lågtrafikerade landsbygdsvägnätet, som ligger längre ned i Trafikverkets prioritering. Samtidigt innebär det att slaget är som hårdast mot de delar av landet där mycket talar för att bilen kan vara det enda alternativet för att transportera sig. Tyngre lastbilar ger mer gods på färre bilar vilket främjar miljön, men ställer ökade krav på vägnätet. Liberalerna vill att vägnätet ska rustas upp och förstärkas så att det kan trafikeras av 74-tons lastbilar. Det bidrar till minskade utsläpp och mindre energianvändning då färre transporter med tyngre gods trafikerar våra vägar. Flera av riksdagens partier vill till skillnad från oss begränsa vägnätet för de tyngre lastbilarna. De är oroliga att transporter på räls och till sjöss kommer att konkurreras ut. Liberalerna anser att möjligheten att frakta gods på järnväg och till sjöss ska underlättas genom attraktivitet och tillgänglighet, inte genom en politik som hindrar vägtransporter då det på många håll i landet saknas alternativ till vägtransporter.

Ingen kilometerskatt för lastbilar

Sverige är beroende av konkurrenskraftiga transporter. Liberalerna motsätter sig därför de rödgrönas förslag att införa en kilometerskatt för lastbilar. Det vore en ren straffskatt på avstånd och skulle slå hårt mot jobb, företagande och tillväxt i hela landet. Vår skogs- och basindustri skulle drabbas av ökade transportkostnader och Sverige skulle få svårare att hävda sig i en allt tuffare global konkurrens med de långa avstånd vi dessutom har. Järnvägen kommer aldrig att kunna dras till varenda ort och att införa en straffskatt som slår hårdast mot de som saknar alternativ är ett skadligt sätt att bedriva transportpolitik på.

Statligt ekonomiskt ansvar för de enskilda vägarna

Av det svenska vägnätet består 43 000 mil av enskilda vägar, medan endast ca 10 000 mil är statliga och 4 100 mil är kommunala. Ansvarig för de enskilda vägarna är väghållarna, exempelvis enskilda markägare, vägföreningar eller samfälligheter. Av dessa får 7 700 mil statsbidrag som ska bidra till att vägarna tillgodoser behoven och håller hög transportkvalitet. En väl fungerande infrastruktur är en grundläggande förutsättning för en levande landsbygd. De enskilda vägarna är en viktig del i detta.

Staten bör fortsättningsvis ta ett ekonomiskt ansvar för att upprätthålla en god standard på det enskilda vägnätet, och myndigheternas tillämpning av regelverken bör syfta till att underlätta för underhåll och reinvestering av dessa vägar.

Elvägar – en åtgärd som kan minska utsläppen från transportsektorn

För att nå målet om att Sverige ska ha en fossiloberoende fordonsflotta 2030 måste transportsystemet förändras. Genom att använda redan befintlig väginfrastruktur på nya och effektivare sätt kan utsläppen minska utan att transportkostnaderna ökar, samtidigt som Sveriges konkurrenskraft värnas. I stora delar av landet saknas alternativ till vägen

för att kunna transportera gods eller arbetspendla. Vägen erbjuder även en flexibilitet som många andra transportslag saknar. Ett exempel på hur befintlig väginfrastruktur kan användas effektivare och miljövänligare är försöken med att elektrifiera de tunga vägtransporterna som påbörjades under alliansregeringens tid vid makten. I Sverige testas just nu två olika tekniker för elektrifiering av tunga vägtransporter. Den ena tekniken bygger på överföring av elektricitet via luftledningarna och den andra bygger på skenor där fordonet hämtar ström från ledningar i vägen. Tekniken med luftledningarna har kommit längst och en två kilometer lång sträcka på E16 i Sandviken invigdes för trafik under sommaren 2016. Samtidigt fortsätter tekniken med överföring av elektricitet från en skena i vägen att utvecklas mellan Rosersberg och Arlanda.

Liberalerna ser positivt på att försöken utvecklas och utvärderas i syfte att utreda konsekvenserna av var en utbyggnad av permanenta elvägar ger bäst positiv klimatpåverkan. Därutöver är det lämpligt att utreda möjligheten att utöka försöken även till personbilar.

Satsa på självkörande bilar

Självkörande bilar kan revolutionera hur vi transporterar både varor och oss själva. De kan i grunden förändra hur vi bygger och utformar våra vägar och tätorter. För att detta ska bli verklighet krävs politiska beslut som säkrar att våra teknikintensiva företag kan utveckla och inte minst testa sina produkter på ett säkert sätt. Självkörande fordon skulle kunna påverka hur vi bygger våra tätorter, t ex genom att alla bilar som inte används automatiskt kör ut ur staden för att parkera sig. Vinsten i ytor skulle användas för ökad framkomlighet, grönare stadsmiljöer och inte minst möjliggöra att man kan omvandla utrymmet för parkeringshus till bostäder.

För att underlätta en successiv introduktion av självkörande bilar måste det fattas politiska beslut som möjliggör storskaliga tester i verklig miljö, måste man tänka framtidsinriktat när man upphandlar och bygger nytt i våra kommuner, och inte minst krävs en utökad samverkan mellan olika samhällsaktörer. Självkörande fordon handlar inte bara om transport av personer och gods, utan det kommer att påverka samhället inom de flesta områden: bostäder, infrastruktur, utbildning, företagande, jobbmärnad, vård och omsorg, ekonomi.

En attraktiv och väl fungerande kollektivtrafik

En väl fungerande kollektivtrafik lägger grunden för att transportsystemet i hela Sverige ska fungera på ett tillfredsställande sätt. Buss, spårväg, tunnelbana och pendeltåg reducerar utsläppen och minskar trängseln på vägarna. Ökat kollektivt resande bidrar till att uppfylla de transportpolitiska målen som riksdagen har beslutat om. Därför vill Liberalerna att kollektivtrafiken fortsätter att byggas ut på ett ansvarsfullt sätt i hela landet. Liberalerna vill också göra en översyn av hur och om skatten på all elektrifierad kollektivtrafik, tunga fordon samt miljölastbilar skulle kunna sänkas samt om de är de mest verkningsfulla åtgärderna för att minska utsläppen.

Miljövänligt flyg och flygskatt på EU-nivå

Flyget är ett hittills oslagbart transportmedel när det kommer till att transportera människor längre sträckor på kort tid. Ur ett infrastrukturellt kostnadsperspektiv är det även ett effektivt transportmedel då flyget, utöver själva flygplatsen, inte behöver några anlagda vägar eller järnvägar för att kunna ta sig fram. Sveriges geografiska förutsättningar innebär att flyget spelar en viktig roll i vårt samlade transportsystem. Sveriges stora avstånd gör att vi är helt beroende av ett fungerande flyg och möjlighet för näringslivet och invånarna att lätt kunna ta sig runt om i Sverige och ut i världen.

De olika flygplatserna binder samman Sverige, skapar arbetstillfällen och ökar möjligheterna till turism i hela landet. Liberalerna kommer fortsatt vara drivande i arbetet med att värna de regionala flygplatserna runt om i landet. I ljuset av att Sverige är det land i Europa som har längst mellan landsändarna, är vikten av goda flygförbindelser än mer betydelsefull. Därför tror vi inte på straffskatter på avstånd i form av den rödgröna regeringens införda flygskatt. Det är en skatt på mobilitet som skadar Sveriges konkurrenskraft och försämrar tillgängligheten i vårt land. Skatten saknar fullständigt en miljöstyrande effekt och motverkar, snarare än främjar, arbetet med att minska flygets klimat- och miljöpåverkan.

Liberalerna vill införa krav på obligatorisk inblandning av förnybart bränsle för att säkerställa att utsläppen från flygandet minskar på riktigt, införa klimatstyrande start- och landningsavgifter för att premiera de som använder effektiva motorer eller mer förnybart bränsle, och göra en riktad satsning på forskning och utveckling av biobränslen för flyget. Skatter bestäms i varje land, men Liberalerna vill samtidigt verka för en likartad flygskatt på EU-nivå för ökad miljöeffekt. Sverige ska också i andra internationella förhandlingar driva på för att flyget ska betala för sina klimatkostnader.

Sverige måste vara pådrivande för att omförhandla de internationella avtal och konventioner som sätter stopp för beskattning av flygbränsle.

Miljövänlig och utökad sjöfart

Sjöfarten har stor betydelse för det svenska transportsystemet. Ungefär 90 procent av Sveriges utrikeshandel mätt i volym transporteras sjövägen, vilket innebär ca 180 miljoner ton transporterat gods. Vid sidan av dessa godstransporter transporteras ungefär 30 miljoner passagerare per år med färja till och från Sveriges grannländer. Alliansregeringen 2006–2014 påbörjade ett viktigt arbete för att införa EU:s regelverk för inre vattenvägar i Sverige, vilket kan leda till mer godstransporter till sjöss. Ökad inlandssjöfart leder till att transportinfrastrukturen på land avlastas och att det finns kapacitet för den samlade godsvolymen att öka. Liberalerna anser att arbetet med att främja våra vattenvägar fortsatt måste prioriteras för att öka andelen hållbara transporter.

I ljuset av att kapacitetsutnyttjandet av både järnvägsnätet och vägnätet runt om i vårt land är mycket högt kan en ökad andel av transporter till sjöss optimera användningen av vårt transportsystem. För att sjöfarten ska bli mer konkurrenskraftig behövs en god tillgänglighet till våra hamnar. Tåg och lastbilar behöver utan svårighet kunna lasta om i hamnarna för att vattenvägarna ska nyttjas i högre utsträckning än i dag. Liberalerna anser därför att det är av stor vikt att arbeta för att säkerställa att infrastrukturen till och från våra hamnar fungerar väl.

Utveckla cyklingens möjligheter

Cyklingen ökar snabbt i Sverige. Allt fler upptäcker hur smidigt det är att cykla till jobbet eller på fritiden. Att fler cyklar är bra för både miljön och folkhälsan, samtidigt som trängseln minskar i trafiken, framför allt i storstäderna. Ett problem för många cyklister är att det finns alltför många ogenomtänkta trafikmiljöer som inte främjar cyklingen och inte heller någon sammanhållen planering. Det är inte rimligt att standarden på cykelvägen försämras när man kommer till en kommungräns.

Därför vill Liberalerna satsa på fler sammanhängande regionala cykelstråk för att göra det lättare att cykla längre sträckor. Liberalerna vill göra det enklare att ta med cykeln i kollektivtrafiken. Detta är något som avgörs i respektive landsting, och på många håll är det Liberalerna som är pådrivande. Kombinationen kollektivtrafik och cykel innebär ett verkligt alternativ till bilen. Ju fler som kan ta med cykeln på pendeltåget, desto fler kan låta bilen stå. Det tjänar miljön på.

Knyt ihop transportslagen

För att få en sammanhängande infrastruktur är det viktigt att transportslagen samverkar så att man får fungerande knutpunkter för lastning, lossning av gods och byte av transportslag för persontransporter, där det t.ex. är viktigt att uppmärksamma hamnarnas strategiska roll som naturliga knutpunkter/terminaler där gods, människor och transportslag möts och effektiva logistiklösningar uppstår. Hamnar, godsterminaler och stationer är med andra ord av gemensamt intresse för flera aktörer i transportkedjan där den totala funktionen för en transport från en punkt till en annan ska vara i fokus.

En hållbar transportsektor

Transportsektorn står för en tredjedel av de totala svenska växthusgasutsläppen, den största delen från vägtrafik. Den svenska fordonsflottan måste därför bli mer hållbar och utsläppen från sektorn minska. För att minska miljöpåverkan men behålla mobilitet måste transporter bli effektivare och såväl användningen av biodrivmedel som forskning och introduktion av ny teknik öka. Fartyg som drivs med fossila drivmedel betalar idag ingen energiskatt för bränslet, men dock om de laddar batterierna med landström. Nedsättningen som finns i dag omfattar enbart större fartyg. Detta hämmar omställningen från fossila drivmedel till förnybar el inom sjötrafiken. Nedsättningen av energiskatten på el bör därför gälla även för mindre fartyg. Flyget ska ta sina egna klimatkostnader. Liberalerna vill därför se en obligatorisk inblandning av biobränsle inom flyget för att direkt minska dess påverkan på klimatet. Vi vill också införa klimatstyrande start- och landningsavgifter.

Liberalerna vill möjliggöra fossilfri laddning och tankning i hela landet genom att bygga ut infrastrukturen med exempelvis laddstationer för elbilar samt tankstationer för vätagas till bränsleceller. Gör en översyn av hur och om skatten på all elektrifierad kollektivtrafik, tunga fordon samt miljölastbilar skulle kunna sänkas samt om de är de mest verkningsfulla åtgärderna för att minska utsläppen.

Jan Björklund (L)

Tina Acketoft (L)

Gulan Avcı (L)

Emma Carlsson Löfdahl (L)

Joar Forssell (L)

Roger Haddad (L)

Fredrik Malm (L)

Lina Nordquist (L)

Johan Pehrson (L)

Arman Teimouri (L)

Allan Widman (L)

Maria Arnholm (L)

Juno Blom (L)

Bengt Eliasson (L)

Helena Gellerman (L)

Robert Hannah (L)

Maria Nilsson (L)

Christer Nylander (L)

Mats Persson (L)

Barbro Westerholm (L)